

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึง เรื่องต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้ คือ การติดตามผล วิทยาลัยครูภาคใต้ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สภาการฝึกหัดครู 2519 ครูที่มีสมรรถภาพ และผลงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา จากสถาบันการศึกษา

1. การติดตามผล (Follow - Up Study)

กูด (Good) ได้อธิบายว่า การติดตามผล หมายถึง "การประเมิน ความก้าวหน้าของบุคคลในการปฏิบัติงาน โดยอาศัย เครื่องมือและกระบวนการในการวัด"¹ สตูป และวอลท์ควิสต์ (Stoops and Wahlquist) มีแนวความคิดว่า "การ ติดตามผลเป็นการสอบถามเกี่ยวกับโปรแกรมการเรียนการสอนของสถาบันศึกษา ภายหลังจาก นักศึกษาได้สิ้นสุดประสบการณ์ในโรงเรียนของเขา และการติดตามผลยังเป็นเทคนิคสำหรับ ประเมินความเหมาะสม และความพอใจของโปรแกรมการเรียนการสอน ทั้งขณะที่ยัง อยู่ในกระบวนการ และภายหลังจากสิ้นสุดกระบวนการแล้ว"²

เบอร์ดี และคณะ (Berdie and others) กล่าวโดยสรุปว่า "การติดตามผล คือ การรวบรวมเรื่องราวต่าง ๆ จากผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ

---

¹Carter V. Goed, Dictionary of Education, 3 d ed. New York: McGraw - Hill Co., 1973), p. 565.

²Emery Stoop. and Gunner L. wahlquist, Principles and Prectices in Guidance (New York: McGraw - Hill Book Co., 1958) p. 190.

³Ralph F. Berdie. And others. Testing in Guidance and Counseling (New York: McGraw - Hill Book Company, Inc., 1963), p. 150.

คลิฟฟอร์ด (Clifford) ว่า "การติดตามผล เป็นการบริการที่จะให้ข่าวสารจากนักเรียนเก่าเพื่อเตรียมนักเรียนรุ่นใหม่ต่อไป"¹

จากแนวความคิดข้างต้น สรุปได้ว่า การติดตามผลเป็นวิธีการประเมินการจัดการศึกษาของสถาบัน โดยการใช้เครื่องมือ เพื่อตรวจสอบ และเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากผู้ที่สำเร็จการศึกษา เพื่อจะให้ได้ทราบข้อเท็จจริง เช่น ปัญหาอุปสรรค คุณภาพ และขอบบற்றองต่าง ๆ ของผู้สำเร็จการศึกษา เพื่อจะได้นำผลเหล่านี้ เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการศึกษาในสถาบันให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลที่ยั่งยืน

1.1 ความสำคัญของการติดตามผล

การติดตามผลเป็นวิธีการสำคัญ ที่จะทำให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคุณภาพ และขอบบற்றองของผู้สำเร็จการศึกษา ผลที่ได้จากการติดตามผล จะเป็นข้อมูล และแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ดีขึ้น เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร และผู้กำลังศึกษาอยู่ ที่สามารถใช้เป็นข้ออ้างอิงในการฝึกอบรมส่งเสริม นักศึกษาปัจจุบัน และยังเป็นหลักในการพิจารณาจัดการศึกษาเพิ่มเติมให้แก่ผู้ที่สำเร็จ การศึกษาไปแล้วอีกด้วย นอกจากนี้การติดตามผลของผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว ยัง เป็นการแสดงถึงความห่วงใย ความสนใจความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสถาบัน ที่มีต่อผู้ที่สำเร็จการศึกษา²

การติดตามผลจะช่วยทำให้ "ผู้ที่สำเร็จการศึกษาได้มีผลการประเมินผลการปฏิบัติงานของตนที่ผ่านมามีสิ่งโดยบற்றอง จะได้นำมาปรับปรุงตัวให้เข้ากับสภาพของงานต่อไป"³
 "ดังนั้นการติดตามผล จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ ที่สามารถจะใช้ได้กับผู้ที่สำเร็จการศึกษาทุก

¹Clifford E. Erickson, A Basic Text For Guidance Workers (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, Inc., 1947), p.9.

²Emery Stoops, and Gunner L. Wahlquist, Principles and Practices in Guidance (New York: Mc Graw-Hill Book Co., 1958) pp. 191-196.

³Dougl S. Arbuckle, Student Personnel - Services in Higher Education (New York: McGraw - Hill Book Co., 1953) p. 116.

ประเภท¹

ตามธรรมชาติของคนเรา เมื่อได้ทำงานใดสำเร็จลง ก็อยากทราบว่าผลงานที่ได้กระทำสำเร็จแล้วนั้น ดีหรือไม่ดีอย่างไร การตรวจสอบเช่นนี้ จะช่วยให้การทำงานเรื่องเดียวกันในครั้งต่อไป ได้ดีมากกว่าหน้าขึ้นไปเรื่อย ๆ ในเรื่องของการติดตามผลผู้ที่สำเร็จการศึกษา ก็เช่นเดียวกัน นับเป็นการตรวจสอบผลงาน ซึ่งจะช่วยให้สถาบันได้ประเมินการจัดหลักสูตรทั้งหมดของสถาบัน ได้ทราบจุดที่ดี และจุดที่บกพร่องของหลักสูตร ทราบปัญหา ความต้องการ ความจำเป็นของสังคม และของผู้ที่สำเร็จการศึกษา สถาบันจะไขว้วิธีแก้ปัญหาให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว และใช้วิธีป้องกันปัญหาให้แก่ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบัน โดยการปรับปรุงจุดอ่อนของการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับต่าง ๆ ให้ความสำคัญในเรื่องการติดตามผลผู้ที่สำเร็จการศึกษาเป็นอย่างมาก เห็นได้จากมีผลงานวิจัยทำนองนี้เป็นจำนวนมากซึ่งเป็นงานวิจัยภายในประเทศ และของต่างประเทศ โดยเฉพาะในวงการของสถาบันการศึกษา ซึ่งทำหน้าที่ผลิตครู ทำหน้าที่ให้การศึกษอบรมแก่เยาวชนของชาติ ยิ่งมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องติดตามผล เพื่อตรวจสอบคุณภาพของผลผลิต เพราะ "ครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการศึกษา และคุณภาพของครูยังมีส่วนสัมพันธ์กับคุณภาพของนักเรียนที่ผลิตออกไปด้วย นอกจากครูจะเป็นแบบอย่างให้นักเรียนเจริญรอยตามแล้ว ครูยังเป็นผู้ที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเป็นไปตามมาตรฐานที่พึงประสงค์อีกด้วย"² การติดตามผลเพื่อประเมินคุณภาพของครู จึงมีความสำคัญ คือ จะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงให้ครูมีคุณภาพ เพื่อส่งผลให้การเรียนรูของนักเรียนมีคุณภาพสูงตามไปด้วย

1.2 วิธีดำเนินการติดตามผล

ก่อนที่ผู้บริหารการศึกษา หรือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง จะดำเนินการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาแล้ว บุคลากรผู้เกี่ยวข้อง ควรจะได้วิเคราะห์

¹บุญจิต ๗ ลำเลียง, "การสำรวจการทำงานของ บัณฑิตทางการศึกษามีการศึกษา 2510," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกวิชามบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512) หน้า 9.

²สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, โครงการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู, 2523, หน้า 1 (จัดสำเนา).

หากำตอบให้กับคำถาม 3 คำถามต่อไปนี้เสียก่อน คือ

1. ท่านได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรไว้ชัดเจนเพียงใด ในแง่ของพฤติกรรมขั้นสุดท้ายที่คาดหวังไว้ เมื่อนักศึกษาเรียนจบหลักสูตรแล้ว กล่าวคือ

1.1 มัธยัตินของท่านสามารถ (ทักษะ) ทำอะไรได้บ้างในสาขาวิชาชีพของท่าน

1.2 มัธยัตินของท่านมีคุณลักษณะแห่งการเป็นคนที่ จะส่งเสริมการเป็นกำลังคนที่ได้อย่างไรบ้าง

2. วิชาต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ และวิธีการสอนต่าง ๆ ช่วยทำให้สัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายจริงหรือไม่เพียงใด

3. ท่านได้ประเมินผลขั้นสุดท้าย ก่อนมัธยัตินแต่ละคนจากท่านไปด้วยวิธีไหน และได้ผลอย่างไร

เมื่อตอบคำถามทั้ง 3 คำถามนี้แล้ว จึงดำเนินการติดตามผลมัธยัติน โดยมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นเกณฑ์ ซึ่งสามารถติดตามผลได้ 3 ทางคือ

1. มัธยัตินที่สำเร็จไปแต่ละรุ่น (แล้วแต่จะกำหนดรุ่น)
2. ผู้บังคับบัญชาของมัธยัติน (ผู้ใช้)
3. หน่วยงานที่ให้ความเอาใจใส่มัธยัติน (การที่ศึกษากำตั้งคน)¹

เบอร์ดี และคณะ (Berdie and others) ได้เสนอแนวทางในการดำเนินการติดตามผลไว้ว่า

1. ประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างคณะผู้บริหารการศึกษา ถึงความต้องการในการติดตามผล และเรื่องราวต่าง ๆ ที่ต้องการศึกษา
2. ตั้งวัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่สถานศึกษาจะได้รับ
3. จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในการศึกษาติดตามผล

¹ยุพา อุดมศักดิ์, "ข้อคิดในการติดตามผลมัธยัติน เพื่อปรับปรุงหลักสูตร" วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ 7 (พฤศจิกายน 2515): 13 - 14.

4. นำวัตถุประสงค์และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ไปพบทวนร่วมกับคณะครู และบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อข้อเสนอนี้และขอความช่วยเหลือ

5. วิธีการและขบวนการต่าง ๆ รวมทั้งการวิเคราะห์ผล จะต้องมีความเชื่อถือได้ ดังนั้นจึงควรอาศัยผู้ชำนาญพิเศษ ซึ่งได้แก่ นักสถิติ นักวิจัย เพื่อช่วยในการวางแผน และเขียนแบบสอบถาม

6. มีการวางแผนและเตรียมงานอย่างถี่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

7. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง อาจเลือกตามวิธีสุ่มง่าย จากชั้นเรียน หรือจากกลุ่มเฉพาะก็ได้ตามความเหมาะสม

8. ต้องศึกษาใจดวงหน้าว่า อย่างใดควรจะให้ได้แบบสอบถามที่นำมาใช้ได้ เพราะการได้รึบก็มาทั้งหมดย่อมเป็นไปได้ แต่ถ้าได้รึบก็มาน้อยเกินมาก็จะไม่ได้อะไรที่สมบูรณ์ในการสรุปผล

9. นำผลที่ได้ไปใช้ได้เป็นประโยชน์¹

จะเห็นได้ว่า วิธีดำเนินการติดตามผลผู้ที่สำเร็จการศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องดำเนินการตามแผนอย่างมีขั้นตอน คือ เริ่มจากจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อร่วมกันวางวัตถุประสงค์ของการติดตามผล จัดสรรงบประมาณในการดำเนินการ ติดตามเครื่องมือที่สัที่ดูในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปอภิปรายผลอย่างมีหลักเกณฑ์ สุกคายนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการจัดหลักสูตรในสถานศึกษา รวมทั้งการเผยแพร่ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทราบ

2. วิทยาลัยครูภาคใต้

กรมการฝึกหัดครูมีสถานศึกษาระดับวิทยาลัยครูอยู่ในสังกัดจำนวน 36 วิทยาลัยครูกระจายอยู่ทั่วประเทศ เฉลี่ยสองจังหวัดต่อหนึ่งวิทยาลัย วิทยาลัยครูเหล่านี้หากจัดกลุ่มตาม

¹Ralph F. Berdie; Wilbur L. Layton; Edward O. Swanson; and Theda Hagenah, Testing in Guidance and Counseling, pp. 151-156.

ภูมิภาคที่ตั้งแล้ว ก็จะจัดได้เป็น 6 กลุ่ม คือ กลุ่มวิทยาลัยครูภาคเหนือ กลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มวิทยาลัยครูภาคกลาง กลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออก กลุ่มวิทยาลัยครูนครหลวง และกลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้

กล่าวเฉพาะกลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้ วิทยาลัยครูในกลุ่มนี้มี 5 วิทยาลัย คือ วิทยาลัยนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครูภูเก็ต วิทยาลัยครูยะลา วิทยาลัยครูสงขลา และวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี

2.1 วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช

ตั้งอยู่ที่ตำบลท่าจิว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เปิดสอนครั้งแรก เมื่อปีการศึกษา 2500 โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้ง "โรงเรียนฝึกหัดครูนครศรีธรรมราช" และได้เปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) และในปี พ.ศ. 2513 กระทรวงศึกษาธิการประกาศยกฐานะเป็น "วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช" ได้เปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.ชั้นสูง) และในช่วงเวลาดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายเร่งรัดการผลิตครู จึงได้เปิดสอนนอกเวลาแก่บุคคลภายนอก ในหลักสูตร ป.กศ. และ ป.กศ.ชั้นสูงด้วย ในปีการศึกษา 2517 ได้เริ่มเปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีครุศาสตรบัณฑิต ในปีการศึกษา 2521 ได้เปิดการอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ (อศป.)

2.2 วิทยาลัยครูภูเก็ต

ตั้งอยู่ที่ตำบลวิชิต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต เปิดสอนครั้งแรกเมื่อปีการศึกษา 2515 ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) ทั้งภาคปกติ และภาคนอกเวลา ในปีการศึกษา 2516 วิทยาลัยได้ขยายการรับนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ในปีการศึกษา 2521 วิทยาลัยได้เปิดรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี และในปีการศึกษา 2522 ได้เริ่มโครงการให้การอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ (อศป.)

2.3 วิทยาลัยครูยะลา

ตั้งอยู่ที่ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เปิดสอนครั้งแรก ในปีการศึกษา 2472 ในปีการศึกษา 2498 เริ่มใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการ ศึกษา (ป.กศ.) ในปีการศึกษา 2506 เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ชั้นสูง (ป.กศ.ชั้นสูง) และกระทรวงศึกษาธิการยกฐานะเป็นวิทยาลัยครู ในปีการศึกษา 2517 เปิดสอนตามหลักสูตรปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต

2.4 วิทยาลัยครูสงขลา

ตั้งอยู่ที่ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เปิดสอนครั้งแรกในปีการศึกษา 2462 เริ่มใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) ในปีการศึกษา 2498 ในปี 2504 โดยฐานะจากโรงเรียนฝึกหัดครูสงขลา เป็น วิทยาลัยครูสงขลา ในปี พ.ศ. 2512 เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการ ศึกษาโทแก่บุคคลภายนอก ในปี พ.ศ. 2514 เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง โทแก่บุคคลภายนอก ในปี พ.ศ. 2518 เปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรี ใน พ.ศ. 2522 เริ่มโครงการอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ (อคป.) ในระดับ ป.กศ. ชั้นสูง และระดับปริญญาตรี และใน พ.ศ. 2524 เริ่มโครงการความร่วมมือในการ เปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพ (ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี) กับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

2.5 วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี

ตั้งอยู่ที่ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เปิดสอน ครั้งแรกเมื่อปีการศึกษา 2519 ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) ปีการศึกษา 2521 เปิดสอนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ. ชั้นสูง) ปีการศึกษา 2523 เปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีครุศาสตรบัณฑิต¹

¹กลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้, "รู้จักกับห้าวิทยาลัยครูภาคใต้," ใน 5วิทยาลัยครู ภาคใต้ 25 หน้า 16 - 30. ประเสริฐ จริยานุกูล บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2525.

ในปี พ.ศ. 2518 วิทยาลัยครูได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นสถาบันอุดมศึกษา มีหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 ว่า "ให้วิทยาลัยครูเป็นสถาบันการศึกษาและวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การศึกษาวิชาการ และผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี วิจัย ส่งเสริมวิชาชีพ และวิทยฐานะของครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการศึกษา ทำนุบำรุงวัฒนธรรม และให้บริการแก่สังคม"¹

กลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้ ทำหน้าที่ผลิตครูเป็นงานหลัก และยังปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 5 อย่างครบถ้วน คือ

งานผลิตครูของกลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้

งานผลิตครูเป็นงานหลักของทุกวิทยาลัยครู วิทยาลัยครูทั้ง 5 แห่ง ในภาคใต้ ใต้เปิดสอนหลักสูตรต่าง ๆ 3 - 4 หลักสูตร ดังนี้

1. ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) หลักสูตร 2 ปี ปีการศึกษา 2523 เปิดสอนเฉพาะวิทยาลัยครูยะลาแห่งเดียว
2. ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (ป.กศ.ชั้นสูง) หลักสูตร 4 ปี เปิดสอนทุกวิทยาลัย
3. ระดับปริญญาตรีหลักสูตร 4 ปี รับผิดชอบสำเร็จมัธยมศึกษาตอนปลายเข้าเรียน วิทยาลัยครูภูเก็ตไม่เปิดสอน นอกนั้นเปิดสอนทุกวิทยาลัย

¹พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ 92 ตอนที่ 48 (27 กุมภาพันธ์ 2518): 30.

4. ระดับปริญญาตรีหลักสูตร 2 ปี รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ป.กศ. ชั้นสูง หรือประโยคกฤษฎิม หรือเทียบเท่า (ท.ม.) หลักสูตรนี้เปิดสอนทุกวิทยาลัย¹

งานอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการของกลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้

หน้าที่ของวิทยาลัยครูควบคู่กับการผลิตครูก่อนประจำการ คือการปรับปรุงคุณภาพของครู และบุคลากรทางการศึกษาประจำการ กลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้ ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาใน ท้องถิ่น ครอบคลุมถึงคุณภาพของครูประจำการ เพราะจะส่งผลถึงคุณภาพของนักเรียนซึ่งก็คือคุณภาพของผลเมือง วิทยาลัยครูภาคใต้ จึงเปิดอบรมครูประจำการให้กับท้องถิ่นในจังหวัดภาคใต้ โดยร่วมมือกับหน่วยงานผู้ใช้ครู ซึ่งเป็นผู้ส่งครูเข้ารับการอบรม หน่วยงานดังกล่าวได้แก่ สำนักงานประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล²

งานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของกลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้

สถาบันเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จำเป็นต้องอาศัยสังคม หรือชุมชน จึงต้องช่วยเหลือพึ่งพา ซึ่งกันและกัน ในฐานะที่สถานศึกษา มีความสามารถ หรือเป็นผู้นำทางวิชาการ ควรได้ใช้ความร่วมมือ หรือศักยภาพอันนี้ให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชนด้วย ซึ่งอาจทำในรูปของการให้ความคิด

¹กลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้, "รู้จักกับมหาวิทยาลัยครูภาคใต้," ใน 5 วิทยาลัยครูภาคใต้ 25, หน้า 10.

²กลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้, "งานอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการของกลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้," เรื่องเดียวกัน, หน้า 37 - 47.

หรือขอเสนอแนะ การกระตุ้นให้เกิดการริเริ่มในด้านต่าง ๆ การทำตัวอย่างใหญ่ การบริการ
 ข้าราชการ การช่วยพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับท้องถิ่น หรืออื่น ๆ ตามความพร้อมของสถาน
 ศึกษาและความต้องการของชุมชน

กลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้ ได้ดำเนินงานการบริหารทางวิชาการแก่ชุมชนในหลายรูป
 แบบ ในที่นี้จะนำมาเสนอเพียงบางส่วน เช่น

1. โครงการผลิตหนังสือเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสังคม ของวิทยาลัยครูนคร
 ศรีธรรมราช โดยการผลิตหนังสือที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของพลเมืองในพื้นที่ยากจน
 ในจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุง
2. โครงการฝึกอบรมผู้ดูแลเด็กก่อนประจำการ โดยวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช
 ร่วมกับพัฒนาชุมชนเขต 8 ดำเนินการฝึกอบรมผู้ดูแลเด็กก่อนประจำการ ผู้ดูแลเด็กดังกล่าวมี
 ภูมิลำเนาใน จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั่วประเทศ พังงา ตรัง พัทลุง เมื่อสิ้นสุดการอบรมแล้วผู้
 ดูแลเด็กเหล่านี้ สามารถปฏิบัติงานในศูนย์โภชนาการเด็กของกรมการพัฒนารัฐบาลซึ่งกระจาย
 อยู่ในท้องถิ่นชนบทต่อไป
3. โครงการเผยแพร่ความรู้แก่ชุมชนทางสื่อมวลชน ของวิทยาลัยครูนครศรีธรรม
 ราช และวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี
4. โครงการส่งเสริมการอ่านของเยาวชนในชนบท โดยวิทยาลัยครูนครศรีธรรม
 ราชร่วมกับสโมสรไลออนนครศรีธรรมราช จัดตั้งห้องสมุดเคลื่อนที่ เพื่อส่งเสริมการอ่านของ
 เยาวชนในชนบท
5. ศูนย์บริการการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของวิทยาลัยครูนครศรีธรรม
 ราช วิทยาลัยครูภูเก็ต และวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี จัดตั้งขึ้นเป็นแหล่งบริการสื่อการสอน การ
 สร้างสื่อ การฝึกอบรม การประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์
 ให้แก่ครูในระดับประถมและมัธยม
6. งานฝึกอบรมนายหน้าหัตถ์สูง เพื่อให้ถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน
 เป็นโครงการของวิทยาลัยครูภูเก็ต

7. โครงการร่วมมือในการเปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพ (ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี) เป็นความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ กับวิทยาลัยครูภูเก็ต
8. โครงการร่วมมือกับสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต โดยวิทยาลัยครูภูเก็ตให้การฝึกอบรมภาษาอังกฤษให้กับตำรวจนักท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต
9. โครงการให้บริการขอเสนอเทศทางการศึกษาและอาชีพแก่ชุมชนด้วยสไลด์ ของวิทยาลัยครูยะลา
10. โครงการบำเพ็ญประโยชน์วันเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ของวิทยาลัยครูยะลา
11. โครงการเปิดวิทยาลัยชุมชนของวิทยาลัยครูสงขลา ซึ่งเปิดสอนหลักสูตรวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว และวิชาเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยร่วมมือกับสถาบันต่าง ๆ ในท้องถิ่น คือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีอาชีวศึกษา วิทยาเขตภาคใต้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สถาบันเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ชายฝั่งแห่งชาติ สมาคมธุรกิจการโรงแรมและการท่องเที่ยว

งานวิจัยของกลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้

สำหรับงานวิจัยของกลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้ โดยทั่วไปยังอยู่ในภาวะที่ไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ซึ่งอาจจะเป็นเพราะเหตุผลหลายประการคือ ครูอาจารย์ในวิทยาลัยครูมีภาระหน้าที่ในการผลิตครู และการอบรมครูประจำการอยู่มากจึงไม่ค่อยมีเวลาพอที่จะทำการวิจัย และระบบการบริหารงานของวิทยาลัยครูยังไม่เอื้ออำนวยให้แก่นักวิจัยที่โดยตัวอิสระจากภาระหน้าที่ด้านอื่น และประสบการณ์ด้านการวิจัยของบุคลากรในวิทยาลัยครูยังมีอยู่จำกัด พิจารณาจากคุณสมบัติของอาจารย์วิทยาลัยครูภาคใต้พบว่า มีวุฒิปริญญาตรี 385 คน ปริญญาโท 357 คน ปริญญาเอก 13 คน ซึ่งเห็นได้ชัดกว่าครึ่งหนึ่งไม่มีประสบการณ์และความรู้ในการวิจัย แม้แต่ผู้ได้รับการศึกษาระดับปริญญาโทเองส่วนมากเคยผ่านงานวิจัยมาเพียงครั้งเดียว ก็การทำวิทยานิพนธ์ในขณะที่กำลังศึกษาอยู่เท่านั้น และประการสำคัญวิทยาลัยครูยังขาดแหล่งเงินทุน

อุคทหนุณ อันเป็นปัจจัยสำคัญของการดำเนินการวิจัย นอกจากนั้นงานวิจัยยังต้องใช้กำลังความคิด กำลังสติปัญญา ความเพียรพยายาม ความอดทน เหล่านี้ทำให้งานวิจัยเป็นที่สนใจของครูอาจารย์ ในวงจำกัด

แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้ ก็ได้ผลิตผลงานวิจัย เฉพาะปี พ.ศ. 2522 ถึง 2525 มีอยู่หลายเรื่อง ที่สำคัญ เช่น เรื่องความศรัทธาในอาชีพครูของนักศึกษาวิทยาลัยครู กลุ่มภาคใต้ เรื่องทัศนคติของนักศึกษาวิทยาลัยครูที่มีต่อวิชาชีพครู เรื่องรูปแบบคุณลักษณะของ ผู้บริหารระดับสูงในสถาบันอุดมศึกษา เรื่องการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ แรงจูงใจให้สัมฤทธิ์จากการเรียนวิชาการประเมินผลและการสร้างแบบทดสอบ โดยวิธีใช้ไม้ทูล และวิธีสอนแบบธรรมชาติ เรื่องการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีความผิดปกติทางการได้ยินเมื่อได้รับการสอนแบบศูนย์การเรียนกับแบบปกติ เรื่องการศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ เรื่องการศึกษา ความต้องการค่านาฬิกาข้อมือ และเรื่องการศึกษาวิชาการที่เหมาะสมในการปรับปรุงดิน ที่ผ่านการทำเหมืองแร่แล้วเพื่อการเพาะปลูก¹

งานทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้

งานทำนุบำรุงวัฒนธรรมของกลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันนี้เมื่อมองโดยสรุปจะเห็นได้ว่า มีความกระตือรือร้นสูงกว่ากลุ่มวิทยาลัยครูอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ภาคใต้ เป็นพื้นที่ที่แผ่แผ่เรณด้วยศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิม ที่ยังไม่เคยมีนักวิชาการลงไปศึกษามากนัก ครู อาจารย์ของวิทยาลัยครูต่าง ๆ ในกลุ่มนี้ จึงได้พยายามอนุรักษ์รักษาและส่งเสริมเผยแพร่วัฒนธรรมเหล่านี้ไว้ ให้เป็นมรดกของอนุชนชาวไทยอย่างซบซึ้งแน่น²

¹กลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้, "งานวิจัยกลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้, 5 วิทยาลัยครูภาคใต้" 25 หน้า 60 - 81.

²กลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้, "งานทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม" เรื่องเดียวกัน หน้า 104.

กลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้ เป็นสถาบันครูศึกษาที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นภาคใต้ ใต้แบ่งหน้าที่รับผิดชอบตามความเหมาะสมของพื้นที่ คือ พื้นที่ภาคใต้ตอนบน ใต้แก่งจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช มีวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช และวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานีรับผิดชอบ พื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง ใต้แก่งจังหวัดสงขลา สตูล พัทลุง มีวิทยาลัยครูสงขลารับผิดชอบ พื้นที่ชายแดนภาคใต้ ใต้แก่งจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส มีวิทยาลัยครูยะลารับผิดชอบ กลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้แต่ละวิทยาลัย ทำหน้าที่ในการผลิตครูเป็นงานหลัก และยังทำหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ระบุไว้ใน พ.ร.บ. วิทยาลัยครู เพื่อจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือการพัฒนาท้องถิ่นภาคใต้ เฉพาะการผลิตครูในระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยครูภาคใต้ ส่วนใหญ่นักศึกษาที่เข้าเรียนจะมีภูมิลำเนาในภาคใต้ และเมื่อสำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ออกไปปฏิบัติงานเขตจังหวัดภาคใต้เช่นกัน การที่กลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้จะปฏิบัติหน้าที่หลัก คือการผลิตครูในระดับปริญญาตรีให้มีประสิทธิภาพและสมรรถภาพ ก็ควรจะได้มีการตรวจสอบคุณภาพของผลผลิตของตนเอง ซึ่งการติดตามผลความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิต โดยการสอบถามจากผู้ใช้คือ ผู้บังคับบัญชา และตัวบัณฑิตก็จะได้ทราบขีดความสามารถของบัณฑิตที่สำเร็จจากวิทยาลัยครูภาคใต้ และจากการสอบถามปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน รวมทั้งข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการจัดหลักสูตรของวิทยาลัยครูภาคใต้ จะช่วยให้วิทยาลัยครูภาคใต้ได้ข้อมูลที่มีประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่หลัก คือการปรับปรุงการจัดหลักสูตรในระดับปริญญาตรีให้มีประสิทธิภาพ นับเป็นความรับผิดชอบต่อชุมชนอีกด้วย เพราะได้เตรียมครูที่มีสมรรถภาพที่เหมาะสมกับความต้องการของชุมชน

3. หลักสูตรการฝึกหัดครู สภาการฝึกหัดครู 2519

3.1 หลักการและเหตุผล

หลักสูตรการฝึกหัดครูของสภาการฝึกหัดครู มุ่งผลิตครูที่เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติ ในอันที่จะเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน เข้าใจสภาพสิ่งแวดล้อมและสังคม และสามารถนำความรู้ ความสามารถ และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของครู มาพัฒนาการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมได้อย่างดี ทั้งนี้โดยให้เหมาะสมกับสภาพการณ์และภาวะอันจำกัดของประเทศ¹

¹สภาการฝึกหัดครู, หลักสูตรการฝึกหัดครู พุทธศักราช 2519 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรสุวรรณ, 2525) หน้า 1.

3.2 โครงสร้างของหลักสูตร

หลักสูตรได้กำหนดโครงสร้างดังนี้

ก. ผลิตครูสาขาใหญ่ 2 สาขา

- 1) สาขาประถมและมัธยมรวมกัน
- 2) สาขาปฐมวัยและอนุบาลรวมกัน

ข. จัดเป็นหลักสูตรในระดับอุดมศึกษา แบ่งเป็น 2 ระดับ

- 1) ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง มีการเรียนวิชาต่าง ๆ ตามเกณฑ์ไม่น้อยกว่า 70 หน่วยกิต และมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 4 ภาคเรียน
- 2) ระดับปริญญาตรีมีการเรียนวิชาต่าง ๆ ตามเกณฑ์ไม่น้อยกว่า 4 ภาคเรียน

ค. เป็นหลักสูตรที่มุ่งสร้างเสริมคุณลักษณะทั้ง 3 ด้าน กล่าวคือ ความเป็นคนดี ความเป็นครูดี และความเป็นผู้มีความรู้ที่ ตลอดจนส่งเสริมความถนัดทางการงานที่อาจเป็นวิชาชีพรองได้ โดยแบ่งกลุ่มวิชาใหญ่ ๆ เป็น 3 กลุ่มคือ

- 1) กลุ่มวิชาพื้นฐาน ซึ่งได้แก่กลุ่มวิชาภาษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย
- 2) กลุ่มวิชาชีพครู ซึ่งได้แก่วิชาการศึกษา ซึ่งรวมทั้งหลักการ เทคนิคและวิธีการที่จะสร้างเสริมความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานทางการศึกษา และส่งเสริมวิชาชีพครูให้เป็นอาชีพขั้นสูง
- 3) กลุ่มวิชาเฉพาะ ซึ่งได้แก่วิชาที่จะนำไปใช้สอน หรือปฏิบัติงานตามสาขาวิชาที่ถนัด หรือต้องการจะศึกษาให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

นอกจากกลุ่มวิชาใหญ่ทั้ง 3 กลุ่มแล้ว ยังมีวิชาเลือกอื่น ๆ ที่อาจเลือกเรียนได้จากกลุ่มวิชาต่าง ๆ ทั้ง 3 กลุ่ม เพื่อส่งเสริมการเลือกเรียนตามความสนใจ ความถนัดและความเหมาะสม

ง. เป็นหลักสูตรที่มุ่งสนองความต้องการของท้องถิ่น โดย

- 1) เน้นเนื้อหา และแนวทางปฏิบัติที่จะส่งเสริมการพัฒนาทั้งบุคคล

และสังคมในท้องถิ่น

- 2) มีลักษณะยืดหยุ่น ในเนื้อหาที่ผู้ให้หลักสูตรจะนำไปปรับปรุงคัด
แปลงให้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น
- 3) เน้นการปฏิบัติควบคู่กับทฤษฎี
- 4) ส่งเสริมกิจกรรมที่เสริมหลักการในการสนองความต้องการ
ของท้องถิ่น

3.3 สาขาวิชาเฉพาะ

เพื่อสนองความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคลรวมทั้งภาวะการใช้
ครูในการสอนระดับต่าง ๆ จึงจัดให้มีการศึกษาสาขาวิชาเฉพาะต่าง ๆ ดังนี้

ก. วิชาเฉพาะที่เป็นได้ทั้งวิชาเอก และวิชาโท รวม 12 สาขา คือ
การศึกษาพิเศษ การอนุบาล เกษตรศาสตร์ คณิตศาสตร์ กหกรรม
ศาสตร์ นาฏศิลป์ บรรณารักษศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภูมิศาสตร์
ศิลปศึกษา

ข. วิชาเฉพาะที่เป็นวิชาเอกแบบกว้าง รวม 3 สาขาวิชา คือ
วิทยาศาสตร์ทั่วไป สังคมศึกษา อุตสาหกรรมศิลป์

ค. วิชาเฉพาะที่เป็นวิชาเอกแบบลึก (ไม่ต้องเรียนวิชาโท) มี 3
สาขาวิชาคือ ดนตรีศึกษา พลศึกษา สุขศึกษา

3.4 สัดส่วนของกลุ่มวิชา

พิจารณาจากหลักสูตรทั้ง 2 ระดับ กำหนดให้เรียนวิชาในกลุ่มวิชาพื้นฐาน กลุ่ม
วิชาชีพครู กลุ่มวิชาเฉพาะ รวมกันไม่น้อยกว่า 135 หน่วยกิต โดยมีสัดส่วนของกลุ่มวิชาดังกล่า
วดังนี้

วิชาพื้นฐาน	ไม่น้อยกว่า 38 หน่วยกิต	คิดเป็นร้อยละ 28
วิชาชีพครู	" 42 หน่วยกิต	" 30
วิชาเฉพาะ (เอก-โท)	" 49 หน่วยกิต	" 37
วิชาเลือกอื่น ๆ	" 6 หน่วยกิต	" 5

หลักสูตรกำหนดให้แบ่งการเรียนออกเป็น 2 ระดับ กล่าวคือ ระดับประกาศนียบัตร
วิชาการศึกษาชั้นสูง เป็นการศึกษาช่วงแรก และระดับปริญญาตรี เป็นการศึกษาในช่วงที่สอง

โดยในแต่ละระดับเป็นการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จที่จะสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ และศึกษาต่อในระดับสูงต่อไปได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ในแต่ละระดับใช้เวลาเรียนไม่น้อยกว่า 4 ภาคเรียน

ในแต่ละระดับ กำหนดหน่วยกิตขั้นต่ำของกลุ่มวิชาเป็นเกณฑ์ ดังนี้

ระดับ	วิชาพื้นฐาน	วิชาชีพครู	วิชาเฉพาะ	วิชาเลือกอื่น ๆ	รวม
ประกาศนียบัตรวิชา การศึกษาชั้นสูง	24	24	22	-	70
ปริญญาตรี	14	18	27	6	65
รวม	38	42	49	6	135

การแบ่งหน่วยกิตวิชาเอก - โท นั้นจัดเกณฑ์ไว้ดังนี้

ระดับ	แบบเอก - โท		เอกแบบกว้าง
	เอก	โท	
ประกาศนียบัตรวิชา การศึกษาชั้นสูง	14	8	22
ปริญญาตรี	18	9	27

1. สภาการฝึกหัดครู, หลักสูตรการฝึกหัดครู พุทธศักราช 2519. หน้า 1 - 2.

ครูที่มีสมรรถภาพ

ซมพันธ์ กุญชร ณ อยุธยา ได้ให้ความหมายของสมรรถภาพ ว่า "หมายถึงความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ผู้เป็นครูพึงมีในการที่จะช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทั้งด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ และร่างกาย"¹

กู๊ด (Good) ได้ให้ความหมายของสมรรถภาพว่า "เป็นความสามารถในการประยุกต์ หลักการ เทคนิค วิธีการ ในสาขาวิชาการนั้น ๆ ให้เข้ากับสถานการณ์ที่ใ้ปฏิบัติจริง"²

การกำหนดหลักสูตรของสถาบันการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นระดับวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย ต่างมีจุดมุ่งหมายที่จะผลิตครูที่มีคุณภาพ มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ หรืออีกนัยหนึ่งคือเป็นครูที่มีสมรรถภาพ ซึ่งเห็นได้จากปัจจุบันได้มีการเคลื่อนไหวในวงการการศึกษา เพื่อที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อการผลิตครูที่สามารถประกันคุณภาพได้ แนวโน้มดังกล่าวแล้วก็คือ การกำหนดและมุ่งฝึกสมรรถภาพที่สำคัญ สำหรับการเป็นครู³

ครูที่มีสมรรถภาพตามแนวคิดของนักการศึกษา

สำหรับลักษณะของครูที่มีสมรรถภาพนั้นนักการศึกษา ได้กำหนดไว้มากมาย เช่น

โกสินทร์ รังสยาพันธ์ ได้ให้ความเห็นว่า "ในแง่ปรัชญาของกรมการฝึกหัดครู ครูไทยควรจะเป็นครูที่มีความรู้ทางวิชาการ มีทฤษฎี มีหลักวิชา มีความรู้ในวิชาที่สอนเพียงพอที่จะสอน

¹ซมพันธ์ กุญชร ณ อยุธยา, "แนวโน้มในการจัดการฝึกหัดครู" ครูปริทัศน์, 1 (พฤษภาคม 2519), หน้า 10.

²Carter V. Good, Dictionary of Education, 3 rd. ed., (New York : McGraw-Hill Book Co., 1973), P.121.

³ปิ๊ป เมฆาคูณวุฒิ, การศึกษาความต้องการและความสามารถของครูที่จบจากคณะครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยส่วนกลาง สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย (ทุนวิจัยรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 2.

ใต้อย่างมั่นใจ เป็นผู้ที่มีความสามารถหรือสมรรถวิสัย หรือความสันติคัจฉาที่จะประกอบอาชีพ
พอควร คือสามารถที่จะฝึกอบรม สามารถแนะนำ สามารถแก้ปัญหา ประการสุดท้ายคือ เป็น
ผู้มีความดี มีจริยธรรม มีคุณธรรม¹

พรรณี เล็กอุณิกานต์ ไต่วิจยเรื่อง การฝึกสมรรถภาพครูให้แก่นักศึกษาของอาจารย์
วิทยาลัยครูภาคเหนือ พบว่า อาจารย์ในวิทยาลัยครูให้ลำดับของสมรรถภาพเรียงลำดับคือ
สมรรถภาพกานมนุขสัมพันธ์ สมรรถภาพกานการเป็นผู้นำ สมรรถภาพกานการแนะนำ และ
การปกครองชั้นเรียน และสมรรถภาพที่อาจารย์ต้องการให้เพิ่มเติม มีความเที่ยงธรรม ความ
เมตตากรุณา ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความมีมนุษยธรรม ความมีระเบียบในการทำงาน สามารถ
รับผิดชอบงานที่ใหญ่ปฏิบัติได้ มีทัศนคติต่ออาชีพครู ประยุกต์ทฤษฎีการสอนเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ
ได้เหมาะสม มีทักษะในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม แก้ปัญหาได้เหมาะสม ปฏิบัติงานธุรการ
ได้ รู้อเรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น รักษาสุขภาพของคนได้ และวัดผลนักเรียนกานทัศนคติได้²

วิชัย วงศ์ใหญ่ ไต่อธิบายเรื่อง การจัดฝึกหัดครูแบบสมรรถฐาน (

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งกำหนดคุณลักษณะพื้นฐานของการฝึกหัดครูแบบสมรรถฐาน
สรุปได้ 4 ประการ ดังนี้

1. มีการกำหนดสมรรถภาพของการเป็นครูเฉพาะและชัดเจน เช่นสามารถช่วยเหลือ
การเรียนรู้ของนักเรียนที่มีสติปัญญาต่ำ สามารถวางแผน และพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมี
ประสิทธิภาพเป็นต้น

¹โกสินทร์ รัชสาพันธ์, "ปัญหาและแนวโน้มของการฝึกหัดครูในอนาคต: 5 วิทยาลัยครู
ภาคใต้" 25, หน้า 119.

²พรรณี เล็กอุณิกานต์, "การฝึกสมรรถภาพครูให้แก่นักศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครู
ภาคเหนือ," (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2522), หน้า 67 - 68.

2. มีการประเมินผล โดยเน้นกระบวนการฝึกให้ผู้เรียนแสดงความรู้ความสามารถ ให้ปรากฏออกมา

3. มีการนำเอานวัตกรรม และ เทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้

4. มีการจัดตารางเรียนให้ยืดหยุ่นได้ ตามความเหมาะสมของผู้เรียนแต่ละคน¹

ศาสตราจารย์ ไขว่ขอคิดเห็นในเรื่อง มาตรฐานพื้นฐานที่ควรคำนึงในการเป็นครู คือ

สมรรถภาพในการเป็นครูและความมีน้ำใจ สมรรถภาพในการเป็นครูนั้นได้แก่ สมรรถภาพทางการสอนใดเป็นอย่างดี, สามารถอบรม แนะนำ ปกครอง และทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนใดเป็นอย่างดี สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน สามารถเป็นครูผู้นำอาชีพ สำหรับความมีน้ำใจ ใดแก่น้ำใจที่จะมุ่งฝึกสอนอบรมศิษย์อย่างเต็มที่ มีน้ำใจที่จะบังคับและฝึกฝนตนเอง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของศิษย์ และมีความน้ำใจที่จะวางตนให้สมเกียรติของครู²

นิคม ช่วยปลัด ได้รวบรวมแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่าน แล้วสรุปว่า "ครูที่มีสมรรถภาพ น่าจะได้อะไรที่มากกว่านี้ สอนเก่ง ปกครองนักเรียนได้ มีสัมพันธ์ภาพอันดีกับผู้ปกครองนักเรียน และเพื่อนร่วมงาน นำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม ตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง และมีฐานะพอสมควร"³

กรมการฝึกหัดครู เห็นความสำคัญของการฝึกหัดนักศึกษาครูให้มีสมรรถภาพ จึงได้ร่วมมือกับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำการวิจัยศึกษาหาสมรรถภาพที่จำเป็น

¹วิชัย วงษ์ใหญ่, การฝึกหัดครูแบบสมรรถฐาน (กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523), หน้า 1 - 10 (อัครสำเนา)

²ศาสตราจารย์ ไขว่ขอ, มาตรฐานพื้นฐานบางประการสำหรับการสร้างครูดี (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2515), หน้า 14.

³นิคม ช่วยปลัด, "การประเมินสมรรถภาพของครูในเขตการศึกษา 3" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 22.

สำหรับการเตรียมครูในโครงการนวัตกรรมทางการศึกษาระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า "สมรรถภาพที่จำเป็นสำหรับครูมี ความสามารถในการใช้หลักเกณฑ์เทคนิค และทักษะการสอน ความสามารถในการจูงใจ และให้แรงเสริม ความสามารถในการแนะแนว และการให้คำปรึกษา ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอน ความสามารถในการบวกรวม ความสามารถในการสัมพันธ์กับบุคคลและชุมชน"¹

ในโครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู ของกรมการฝึกหัดครู ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาหาสมรรถวิสัยของครูประถมศึกษาที่ต้องการ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า "สมรรถวิสัยทุกด้านล้วนมีความสำคัญต่อผู้ที่จะมีอาชีพครูในระดับนี้ นั่นคือ ครูประถมศึกษาจะต้องเข้าใจชุมชน เอาสิ่งแวดลอมใกล้เคียงโรงเรียน ซึ่งเป็นปัญหาของชุมชน มาใช้ในการเรียนการสอน ได้ ใช้หลักสูตรและสื่อการสอนต่าง ๆ ได้ เข้าใจตัวเด็กในคานพัฒนาการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือเด็กที่พัฒนาเจริญเติบโตตามลำดับ พัฒนาตนเองให้เป็นแบบอย่างแก่เด็ก สามารถสอนได้ทุกวิชา ใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ ได้ครบถ้วน และสามารถประเมินผลการเรียนการปฏิบัติงานของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง"²

จากหนังสือ แนวปฏิบัติงานประสบการณ์วิชาชีพครู พุทธศักราช 2525 กรมการฝึกหัดครู ได้กำหนดสมรรถภาพของนักศึกษาครูที่พึงประสงค์ไว้ 3 ประการ คือ

1. สมรรถภาพทางด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ทั้งในเนื้อหาที่ใช้สอนตามหลักสูตร และความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ
2. สมรรถภาพทางด้านเทคนิควิธี ได้แก่ ความสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ครูด้านต่าง ๆ ทั้งงานสอน งานกิจกรรมนักเรียน งานแนะแนว งานธุรการและงานพัฒนาคน งานพัฒนาสังคม

¹กรมการฝึกหัดครู, การเตรียมครูสำหรับโครงการนวัตกรรมทางการศึกษาในระดับประถมศึกษา (กรุงเทพมหานคร: กรมการฝึกหัดครู, 2523) หน้า 156 - 158.

²คณะวิจัยที่ 2, การศึกษาหาสมรรถวิสัยของครูประถมศึกษาที่ต้องการ (กรุงเทพมหานคร: จงเจริญการพิมพ์, 2523) บทคัดย่อ.

3. สมรรถภาพด้านคุณลักษณะ ได้แก่ ความสามารถในการพัฒนางานให้ตั้งมั่นอยู่ในคุณธรรม และจริยธรรมครู ทัศนคติในคุณค่าของการดำรงรักษาถือปะ วัจนธรรมของชาติ และมีจิตสำนึกในการพัฒนาสังคม¹

ในระดับประถมศึกษา ได้มีการศึกษาสมรรถภาพของครูประถมศึกษาที่สังกัดต้องการในจังหวัดสกลนครและนครพนม พบว่า สมรรถภาพของครูประถมศึกษา ที่กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มต้องการ ในระดับความต้องการมากที่สุด มี 10 สมรรถภาพ คือ สามารถกระตุ้นให้นักเรียนช่วยตัวเอง พิจารณาทัศนคติและลงโทษนักเรียนอย่างยุติธรรม เตรียมการสอนโดยการทำโครงการสอน บันทึกการสอนได้อย่างชัดเจนและปฏิบัติได้จริง กล่าวจะแสดงความคิดเห็น มีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนทุกครั้ง รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนด้วยความเต็มใจ ยอมรับผิดเมื่อตนเองสอนผิดพลาด สามารถควบคุมดูแล ส่งเสริมนักเรียนในการทำกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน สามารถเสนอบทเรียนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นที่น่าสนใจของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีเจตนาที่ดีต่อวิชาที่เรียน และใช้อุปกรณ์การสอนได้เหมาะสมกับลักษณะวิชาและสภาพการเรียนการสอน²

ในระดับมัธยมศึกษาได้มีการจัดสัมมนา เพื่อหาสมรรถภาพของครูมัธยมศึกษา ได้มีการเสนอสมรรถภาพที่สำคัญ มีสมรรถภาพในการเร่งเร้ากระตุ้นนักเรียนให้แสดงออกอย่างง่าย ๆ แต่สร้างสรรค์ สมรรถภาพในการใช้ภาษาที่แม่นยำ เทียบตรง ถูกต้องและชัดเจน สมรรถภาพในการใช้สื่ออย่างง่าย ๆ ให้นักเรียนเกิดวิจาร์ณญาณ สมรรถภาพในการสร้างความคิดรวบยอด สมรรถภาพในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนใช้เหตุผล และตัดสินใจด้วยตนเอง สมรรถภาพในการใช้วิธีสอนง่าย ๆ สมรรถภาพในการจัดกิจกรรมที่สนุกสนานตรงตามวัตถุประสงค์ของการเรียน

¹อนุกรรมการดำเนินงานประสานการวิจัยฯ พครู, แนวปฏิบัติงานประสานการวิจัยฯ ครู พ.ศ. 2525 (กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2525), หน้า 17.

²มานพ ภาณุทวีไลธรรม, "สมรรถภาพของครูประถมศึกษาที่สังกัดต้องการในจังหวัดสกลนครและนครพนม" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520), หน้า 37 - 40.

การสอน และสมรรถภาพในการจัดการเรียนให้ผู้เรียนได้ลงมือด้วยตนเอง¹

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการฝึกหัดครูของสภาการฝึกหัดครู 2519 มีความมุ่งหมายที่จะผลิตครูที่มีสมรรถภาพ ดังนี้

1. ให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และความรับผิดชอบในหน้าที่ของครู มีวิถึญาณของความเป็นครู มีความรักและศรัทธาในอาชีพ
2. ให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ในบทบาทที่ยอมรับของสังคมทั่วไป
3. ให้เป็นผู้มีกิจนิสัยที่สุจริต ขยันอดทน ประหยัด และรู้จักคุณค่าของสัมมาชีพ
4. ให้เป็นผู้ไปหาความรู้อยู่เป็นนิจ รู้จักคิดสร้างสรรค์ ตระหนักในปัญหาของสังคม ตลอดจนมีทักษะ และวิจารณ์ญาณในการแก้ปัญหา
5. ให้เป็นผู้มีสุขนิสัยที่ส่งเสริมสุขภาพทางกายและใจ ทั้งในส่วนตนและส่วนรวม
6. ให้เป็นผู้มีนิสัยในการทำงานอย่างมีหลักสามัคคีธรรม คารวธรรม ปัญญาธรรม และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
7. ให้เป็นผู้มีเจตจำนงมั่นในชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เพื่อความมั่นคงของประเทศชาติ
8. ให้เป็นผู้มีความเข้าใจ การปฏิบัติ และทัศนคติที่ถูกต้องเหมาะสม เกี่ยวกับบ้านเมือง การปกครอง ตลอดจนการดำรงชีวิตในระบอบประชาธิปไตย
9. ให้เป็นผู้เห็นคุณค่าในการรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ และส่งเสริมความเข้าใจอันดีในวัฒนธรรมของชนหมู่อื่นและชาติอื่น
10. ให้เป็นผู้รู้จักรักษาคุณภาพระหว่างธรรมชาติ และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และไม่เห็นแก่ความเจริญทางวัตถุเกินกว่าคุณธรรม

---

¹โกชัย สาริกบุตร, "สมรรถภาพของครู" รายงานการสัมมนาสมรรถภาพที่สำคัญของครูมัธยมศึกษา. (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 56.

11. ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและทัศนคติที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาท้องถิ่น และสอดคล้องกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ¹

การกำหนดสมรรถภาพของครูเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร และการสร้างหลักสูตรทั้งนี้เพราะ ข้อกำหนดสมรรถภาพของครูเป็นผลผลิตที่ได้มาจากขบวนการต่าง ๆ ทางการศึกษา ซึ่งอาจจะเป็นทางด้านปรัชญาการศึกษา จากผลวิจัยเกี่ยวกับครูที่มีสมรรถภาพ และจากความคิดเห็นของครูประจำการในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติ การกำหนดสมรรถภาพของครูเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการสร้างหลักสูตร โดยข้อกำหนดสมรรถภาพของครูจะเป็นเครื่องชี้แนวทาง หรือกำหนดว่า โปรแกรมการศึกษาคควรจะต้องประกอบด้วยเนื้อหาสาระอะไรบ้าง และจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร จึงจะบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้การกำหนดสมรรถภาพของครูอย่างชัดเจนไม่คลุมเครือ โดยระบุการกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงออกที่สามารถสังเกตได้ จะสามารถใช้เป็นมาตรฐานในการประเมินผลได้²

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีผลงานวิจัยหลายเรื่องที่ศึกษาเกี่ยวกับการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาในแขนงต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลงานวิจัยทั้งที่เป็นของไทย และของต่างประเทศ สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันครูศึกษาในประเทศไทย จะใช้วิธีสำรวจความคิดเห็นจากผู้สำเร็จการศึกษา ผู้บังคับบัญชา และส่วนใหญ่เป็นการติดตามความสามารถในการปฏิบัติงาน ตัวอย่างงานวิจัยเกี่ยวกับการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันครูศึกษา เช่น

¹สภาการฝึกหัดครู, หลักสูตรการฝึกหัดครู พุทธศักราช 2519. หน้า 2.

²ปีป เมฆาคูณวุฒิ, "การศึกษาคความต้องการ และความสามารถของครูที่จบจากคณะครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยส่วนกลาง สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย" (ทุนวิจัยรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525) หน้า 21.

ชอวบ กินาวงศ์ ได้ติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการ
ศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2509 - 2511 ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ภาคการศึกษา 11
พบว่าผู้สำเร็จการศึกษาดังกล่าวนี้ และสวัสดิการอื่น ๆ ผู้บังคับบัญชาเห็นว่า ผู้สำเร็จ
การศึกษา มีความรู้ ความสามารถทางวิชาการอยู่ในเกณฑ์ดี ควรปรับปรุงค่าตอบแทนและวิธี
สอนให้เหมาะสมกับโรงเรียนประถมศึกษาในชนบท ควรเพิ่มประสบการณ์ในการฝึกสอนการทำ
อุปกรณ์การสอน รวมทั้งการใช้อุปกรณ์การสอน¹

วิไลวรรณ เจริญพงษ์ ได้ติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตกรูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย พบว่า ผู้บังคับบัญชา และบัณฑิตพอใจในความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิต
และผู้บังคับบัญชาพอใจริยามารยาท ความขยันหมั่นเพียรของบัณฑิตมากกว่าบัณฑิต²

มารศรี ผู้สกุศล ได้ติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิต (กศ.บ) พบว่า ผู้บังคับ
บัญชาประเมินความสามารถของบัณฑิตค่อนข้างมาก ในความกระตือรือร้นทางอาชีพ การรักษามารยาท การควบคุมอารมณ์ การตัดสินใจ และความเรียบร้อยในการแต่งกาย ส่วนบัณฑิตประเมินความสามารถของตนเองในระดับปานกลาง³

สุนิตย์ แววศักดิ์ ได้ติดตามผลการปฏิบัติงานด้านการสอนของผู้สำเร็จปริญญาตรีจาก
วิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร พบว่า การประเมินความสามารถของผู้บังคับบัญชา และผู้
สำเร็จปริญญาตรีจากวิทยาลัยครู มีความเห็นไม่แตกต่างกัน โดยประเมินความสามารถสูงใน

¹ชอวบ กินาวงศ์, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จประกาศนียบัตรวิชาการ
ศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2509 - 2511 ในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคการศึกษา 11" (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2514)

²วิไลวรรณ เจริญพงษ์, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตกรูศาสตร์" (วิทยานิพนธ์
กรูศาสตร์มหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515),
หน้า 32 - 34.

³มารศรี ผู้สกุศล, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จปริญญาตรีการศึกษาบัณฑิต
ตั้งแต่ปีการศึกษา 2510 - 2512 ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา และวิทยาลัยครูในภาค
การศึกษา 1, 6, 12" (ปริญญาโททางการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสาน
มิตร, 2515), หน้า 60.

ความรู้ความแม่นยำ และความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอน ความรู้เกี่ยวกับการวัด และประเมินผลการเรียนการสอน และอุปกรณ์การสอนได้อย่างเหมาะสม และยังพบว่าผู้สำเร็จปริญญาตรีในกลุ่มวิชาพิเศษ กลุ่มวิชาสังคม และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์มีความสามารถในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน¹

ประสมสันต์ อักษรมัต ไค่ติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตจากวิทยาลัยครูภาคกลาง ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2521 และ 2522 พบว่า บัณฑิตประเมินความสามารถของตนเองสูงกว่าผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชามีความเห็นว่ บัณฑิตที่มีประสบการณ์ในการเป็นครูก่อนเขาเรียนในวิทยาลัยครู มีความสามารถในการปฏิบัติงานสูงกว่าบัณฑิตที่ไม่มีประสบการณ์ความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ สูงกว่าบัณฑิตในกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ เกี่ยวกับสถานที่ที่พัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงาน บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่าโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน จะเป็นสถานที่พัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานในทุก ๆ ด้านของบัณฑิต²

สำหรับกรมการฝึกหัดครู ไค่ติดตามผลนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาศาสตรบัณฑิตจากวิทยาลัยครู 17 แห่ง ที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรี เป็นผู้สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2518 และ 2519 พบว่า บัณฑิตมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนเป็นเรื่องใหญ่ เช่น ขาดอุปกรณ์การสอน รองลงมาคือ ปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหาร โดยเห็นว่าผู้บริหารทำงานไม่เป็น บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่า ได้รับความรู้และประสบการณ์ด้านการเรียนการสอนในวิชาเอกจากวิทยาลัยครูเพียงพอ สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้เพียงพอต่อการสอนในระดับมัธยมศึกษา และประถมศึกษา ความรู้และประสบการณ์ด้านวิชาการศึกษา บัณฑิตเห็นว่า เพียงพอที่จะนำไป

¹ สุนิตย์ แววศักดิ์, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จปริญญาตรีจากวิทยาลัยครู" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 41, 46.

² ประสมสันต์ อักษรมัต, "การติดตามผลบัณฑิตครูศาสตร์วิทยาลัยครูภาคกลาง" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า ง.

ใช้ในการทำงาน ส่วนความรู้และประสบการณ์ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร บัณฑิตกว่าครึ่งหนึ่ง เห็นว่าการได้รับจากวิทยาลัยครูไม่เพียงพอ โดยให้เหตุผลว่ามีกิจกรรมน้อยเกินไป เพราะผู้ สอนมุ่งด้านวิชาการมากเกินไป และบัณฑิตเห็นว่า หลักสูตรควรต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกับ สภาพท้องถิ่น และสัมพันธ์กับหลักสูตรใหม่ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา สำหรับวิธี สอนบัณฑิตเห็นว่า ควรจัดอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับวิชาที่สอน ควร เน้น ภาคนปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี¹

การติดตามครูที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันฝึกหัดครู ตั้งแต่ปีการศึกษา 2518 ถึง 2521 ที่สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประถมศึกษาปีที่ 2 จาก 13 จังหวัดในเขตการศึกษา จำนวน 779 คน ผลการประเมินจากผู้บังคับบัญชาพบว่า ด้านความรู้ความสามารถในการสอน ครูที่ สำเร็จจากสถาบันฝึกหัดครู มีความสามารถในระดับปานกลางในการสอนวิชากลุ่มทักษะ กลุ่ม สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ มีความ รู้เรื่องการพัฒนาเด็ก แผนการสอน การวัดและประเมินผล การประดิษฐ์อุปกรณ์ ด้านทักษะ ในวิธีการสอนและความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ ครูที่สำเร็จจากสถาบันฝึกหัดครู มีความ สามารถในระดับปานกลาง ในการอธิบาย การยกตัวอย่าง การเลือกใช้วิธีสอนและมีความ สามารถปานกลางค่อนข้างต่ำ ในการให้นักเรียนมีส่วนร่วม การสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ การทำปಾಯินิเทศ การใช้อุปกรณ์การสอน การจัดประชุมรวมกันกับผู้ปกครองนักเรียน ด้าน มนุษยสัมพันธ์ และลักษณะความเป็นครู ครูที่สำเร็จจากสถาบันฝึกหัดครู มีความสัมพันธ์ในระดับ ปานกลางค่อนข้างสูงกับนักเรียนบุคคลอื่น และรู้จักชวนช่วยหาความรู้เพิ่มเติม การตั้งใจสอน จรรยาครู และการบริการชุมชน²

¹ รัตนา ศิริพานิช และคณะ, "การติดตามผลนักศึกษาศาสตรบัณฑิต จากวิทยาลัยครู 17 แห่ง ปีการศึกษา 2518 และ 2519 (กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการ ฝึกหัดครู), หน้า 20 - 62.

² คณะวิจัย 3 โครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู, กรมการฝึกหัดครู "บทคัดย่อ" การศึกษาวิจัย: การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันฝึกหัดครูที่สอนในระดับประถมศึกษา (กรุงเทพมหานคร: กรมการฝึกหัดครู, 2523), หน้า จ.

ในต่างประเทศ ได้มีการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย และวิธีการติดตามผลใช้หลายวิธี เช่น ใช้การสัมภาษณ์ แบบสังเกตการสอน และแบบสอบถาม บางมหาวิทยาลัยจะมีโครงการระยะยาวในการติดตามผล การติดตามผลของต่างประเทศ เช่น

กิลกอร์ (Kilgore) รายงานการติดตามผล บัณฑิตที่จบจาก
หลักสูตร ปริญญาตรีแบบสมรรถฐาน และ บัณฑิตที่จบจากหลักสูตรปกติ จากมหาวิทยาลัย
เนบราสกา (University of Nebraska) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบประเมินค่า
สมรรถภาพที่จำเป็นสำหรับครู 6 ด้าน คือ สมรรถภาพทางด้านการวิเคราะห์ และการวางแผน
สมรรถภาพด้านการวัด และดำเนินการสอน สมรรถภาพด้านการประเมินผล สมรรถภาพด้าน
การเป็นผู้สื่อสารสัมพันธ์ สมรรถภาพด้านวิชาชีพ และสมรรถภาพด้านการเป็นผู้นำทางเนื้อหาวิชา
การ ผลวิจัยปรากฏว่า สมรรถภาพของบัณฑิตที่จบจากสองหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
5 ด้าน นอกจากด้านการเป็นผู้สื่อสารสัมพันธ์ ครูใหญ่ประเมินสมรรถภาพของบัณฑิตสูงในทุก ๆ ด้าน
บัณฑิตประเมินในด้านการยอมรับโปรแกรมที่เรียนปานกลาง ระบุความสำคัญของโปรแกรมคือ
การจัดประสบการณ์ทางการสอน สำหรับบัณฑิตที่จบจากหลักสูตร สมรรถฐานประเมินว่า ได้
พัฒนาความเข้าใจในตนเองในทางที่ดี และมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์เพิ่มขึ้น¹

พิคเกอร์ (Piggie) ติดตามผลบัณฑิตที่จบมหาวิทยาลัย โบว์ลิง
กรีน (Bowling Green State University) โดยมีวัตถุประสงค์ที่ศึกษาถึงสมรรถภาพที่
บัณฑิตต้องการ และวิเคราะห์ถึงความสามารถของบัณฑิตเกี่ยวกับสมรรถภาพต่าง ๆ ประชากร
ที่ศึกษาเป็นบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 1968 - 1974 และยังสอบถามครู
ใหญ่ หรือศึกษานิเทศก์ ผลวิจัยปรากฏว่า บัณฑิตมีความต้องการสมรรถภาพในเรื่องระเบียบ
วินัย การชักจูงใจนักเรียน การประเมินผลนักเรียน และการสอนแบบเอกเทศภาพ ส่วนครูใหญ่
ประเมินว่าต้องการให้ครูมีสมรรถภาพในด้านการแสดงทัศนคติในทางบวกกับนักเรียน และการ

¹ Alvah M. Kilgore, "PBTE: A Follow - up Study" Journal of Teacher Education, 31 (March - April, 1980), pp. 55-58.

สอน สมรรถภาพในด้านการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน สมรรถภาพในการสอนแบบเอกเทศภาพ และ
 บัณฑิตประเมินว่า โรงเรียนที่ทำงานเป็นสถานที่พัฒนาสมรรถภาพที่บัณฑิตต้องการเช่นพัฒนาสมรรถ
 ภาพในด้านควบคุมชั้นเรียน สมรรถภาพทางด้านการจูงใจ ส่วนสถาบันฝึกหัดครูพัฒนาสมรรถ
 ภาพในด้านการศึกษาวิจัยวัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม ความสามารถในการแปลความ และราย
 งานผลการทดสอบนักเรียน เป็นต้น¹

โอเวย์ และคนอื่น ๆ (Howay and Others) ได้สรุป
 รายงานวิจัยเกี่ยวกับผลสะท้อนจากการเตรียมครู (Reflections on Preservice
 Preparation: Impression from the National Survey) โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษา
 ลักษณะของสถาบันฝึกหัดครูและโปรแกรมต่าง ๆ ที่สถาบันเปิดขึ้นทดลอง โดยรวบรวมข้อมูลจาก
 ความคิดเห็นของคณาบดี หัวหน้าภาควิชา 175 สถาบัน ในช่วงปีการศึกษา 1976 แบบสำรวจจะ
 ให้ผู้บริหารตั้งคำถามอธิบายถึงแนวโน้มของผู้ที่จะเข้าเรียน นโยบายการคัดเลือก และขบวนการ
 ในการรับนักศึกษา หลักสูตรและการสอน การพัฒนาความสามารถในการวิจัยของคณาจารย์ และ
 โครงการใหม่ ๆ ที่ได้เผยแพร่แล้ว ในส่วนที่เกี่ยวกับการติดตามผลบัณฑิต บัณฑิตประเมินว่าได้
 รับการเตรียมมาอย่างดีจากโปรแกรมวิชาเอกที่จบมา และเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่ม
 การเรียนรู้ และฝึกหัดสมรรถภาพในด้านการศึกษา วิเคราะห์ ความต้องการด้านต่าง ๆ ของนักเรียน
 ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความ
 เคลื่อนไหวของโรงเรียน โครงสร้างทางองค์กรที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน และความสามารถที่จะติด
 ต่อ และสอนนักเรียนที่มีปัญหาทางคานเสริมธุรกิจและสังคมแตกต่างกันได้อย่างดี²

¹ Fred L. Pigge, "Teacher Competencies: Need, Proficiency, and Where Proficiency was Developed," Journal of Teacher Education, 29 (July - August, 1978), pp. 70-76.--

² Kenneth Howay and Others, "Reflections on Preseunce Prepara-
 tion: Impression From the National Survey," Journal of Teacher Education,
 29 (January - February, 1978), p. 38.

จากผลการวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา จากสถาบันการศึกษา จะได้อะไรที่เป็นประโยชน์หลายประการ เช่นได้ประเมินความสามารถ ในการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา ทราบปัญหาและความต้องการและข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากผู้สำเร็จการศึกษา หรือผู้ให้ผลผลิตจะช่วยให้สถาบันได้ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการทดลองโปรแกรมต่าง ๆ เพื่อจะได้ผลิตครูที่ไ้มาตรฐาน และ สอดคล้องกับความต้องการของสังคมต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย